

Absence in njihove težave

Davor Mandič, Ekonomska šola Ljubljana

V srednjih šolah je opazen porast absenc (izostankov) in šole z namenom njihovega zmanjševanja bolj ali manj uspešno uveljavljajo rešitve, ki bi zmanjšale odsotnost pri pouku. Učitelji že dalj časa ugotavljamo, da se vedno več dijakov udeležuje samo ocenjevanj znanj, na predhodnih urah pouka pa niso prisotni. Nekatere šole so zato v svoje interne pravilnike zapisale določbe, ki dijakom prepovedujejo udeležbo na ocenjevanjih brez predhodne prisotnosti pri pouku. Šole imajo v internih pravilnikih podobno zapisana pravila, npr.: »Dijak, ki pride k pouku samo na preverjanje znanja ali ocenjevanje, naloge ne sme pisati, razen če je s pedagoško pogodbo dogovorjeno drugače.« Najdemo pa tudi bolj rigorozna pravila, npr.: »Če dijak na dan ocenjevanja ni prisoten pri vseh urah, mu učitelj ne dovoli pisati ali odgovarjati. Če dijak po ocenjevanju znanja brez dovoljenja odide od pouka ali če učitelj naknadno ugotovi, da dijak na dan ocenjevanja ni bil v celoti prisoten pri pouku, se lahko po presoji učitelja ocena razveljavi.« Pojavlja se vprašanje, ali so določbe, ki dijakom preprečujejo prisotnost pri pouku, če bi se želeli udeležiti samo ocenjevanja znanja, legitimne.

Vzgojni cilji

Seveda lahko razumemo legitimnost zahteve po izpolnjevanju obveznosti do rednega obiska pouka, vendar v zasledovanju cilja po zmanjšanju števila absenc ne smemo nesorazmerno poseči v temeljne učenčeve pravice. Šolska zakonodaja v različnih pravnih predpisih natančno opredeljuje vzroke, na podlagi katerih se lahko učencu prepove prisotnost pri pouku.

Pravilnik o šolskem redu v srednjih šolah (Ur. l. RS, št. 30/18 in 70/19) v 4. členu določa, da je dolžnost dijaka prisostvovati pouku in drugim oblikam izo-

braževalnega dela šole. Če je prejšnji pravilnik (Ur. l. RS, št. 60/10) določal, da se dijaku, v primeru da ogroža življenje ali zdravje dijakov in drugih, lahko začasno prepove prisotnost pri uri pouka oziroma pouku določenega dne, je omenjena diktacija v novem pravilniku izpuščena. Pogoje, na podlagi katerih lahko učitelj dijaku prepove prisotnost pri pouku, ureja zakon.

Zakon o gimnazijah (Ur. l. RS, št. 1/07, 68/17, 6/18 – ZIO-1 in 46/19) (v nadaljevanju ZGim) v 27. členu določa, da se lahko dijaku prepove prisotnost pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole,

če s svojim ravnanjem ogroža oziroma bi lahko ogrozil svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih. Prepoved lahko traja največ do konca šolskih obveznosti tistega dne, v primeru hujših ali dolgotrajnejših posledic kršitve pa lahko traja največ do zaključka postopka vzgojnega ukrepanja. Dijaku, ki s svojim vedenjem ovira izvajanje pouka, se lahko prepove prisotnost pri pouku za čas posamezne ure pouka. Enako dikcijo najdemo v sedmem odstavku Zakona o strokovnem in poklicnem izobraževanju (v nadaljevanju ZPSI-1).

Legitimnost in sorazmernost ukrepa

Pojavlja se vprašanje, ali so določbe v internih šolskih pravilih, ki dijaku prepovedujejo prisotnost pri pouku, ko se želi udeležiti samo ocenjevanja, legitimne in ali je ukrep sorazmeren. Zasledovanje cilja rednega obiskovanja pouka z uporabo ukrepa po prepovedi obiska pouka in posledično nezmožnosti prisostvovanja pri ocenjevanju znanja je strokovno in pravno vprašanje. Menim, da je ukrep nesorazmeren in nelegitimen. Učiteljem težave povzroča opredeljevanje, ali in kdaj bodo določbo upoštevali in dijaku prepovedali obisk pouka. Dijak, ki se želi udeležiti ocenjevanja, kot vzrok za neprisotnost pri predhodnih urah pouka navede, da je zaspal, bil pri ortodontu, oziroma navede kakršen koli vsaj približno verodostojen razlog. V drugem primeru dijak pove, da mu gre težko pri predmetu, zato se je pred ocenjevanjem še dodatno pripravljaj doma. V obeh primerih se je dijak želel udeležiti samo ocenjevanja znanja. V prvem primeru je bila odsotnost upravičena, zato bi bila prepoved prisostvovanja pri ocenjevanju zagotovo nelegitimna. Seveda se pojavijo primeri, ko učitelj tudi v takšnih primerih prepove udeležbo pri pisnem ali ustnem ocenjevanju. V drugem primeru je dijak manjkal neupravičeno. Večina učiteljev bi takšnemu dijaku prepovedala prisotnost pri pouku. Potrebno se je vprašati, ali lahko interni akt šole dodatno določi vzroke, na podlagi katerih se dijaku prepove obiskovanje pouka. Legitimnost takšnega ukrepa je vprašljiva ob upoštevanju načela »ne bis in idem«, ki dijaku, ki je predhodne ure izostal in za to prejel neopravičene ure, ki imajo za posledico izdajo vzgojnega ukrepa, nalaga dodatno sankcijo s prepovedjo prisostvovanja pouku.

V Pravilniku o šolskem redu v srednjih šolah (Ur. l. RS, št. 30/18 in 70/19) je v 3. členu taksativno našte-to, kaj šola mora oziroma lahko vključi v interna pravila, pravilnik pa šolam ne podeljuje pooblastila, da bi avtonomno posegale v pravico dijakov do prisotnosti pri pouku. ZGim in ZPSI-1 določata dejanja, ki imajo za posledico prepoved prisotnosti pri pouku. Določilo je zelo ozko, omejeno na ravnanja, ki imajo za posledico ogrožanje življenja in zdravja dijakov oziroma neprimerno vedenje, ki

ovira izvajanje pouka. Pravica do pouka je pravica, ki se lahko glede na zakonske določbe prepove v redkih primerih, ko je ogroženo življenje in zdravje ali ko je kršena pravica do kakovostnega pouka ostalim dijakom. Zato so določbe v internih aktih šol, ki dodatno zaostrejujejo pravico do prisotnosti pri pouku, zagotovo nesorazmerne, če že ne nelegitimne.

Sklep

Šolski interni akti z določbami, ki dodatno omejujejo pravico do prisotnosti pri pouku dajejo učiteljem pravno podlago, da dijaku ne omogočijo prisostvovanja ocenjevanju, če predhodno ni bil prisoten pri pouku. Zakonodajalec je možnost prepovedi prisostvovanja pouku predvidel le za ozek krog dejanj, zato je dodatno širjenje z internimi akti zagotovo nesorazmeren, če že ne nelegitimen ukrep. Tudi če bi določbe prestale test legitimnosti in sorazmernosti, je praksa pokazala, da je njihovo uresničevanje nemogoče. Zapisane določbe ne omogočajo enakopravne obravnave dijakov, različni učitelji bodo v danih okoliščinah ukrepali različno. Vsekakor je primerneje, da šole pri izpolnjevanju svojih vzgojnih in izobraževalnih ciljev ne posegajo v temeljne učenčeve pravice in da zastavljene cilje uresničujejo z za učenca prijaznejšimi ukrepi.

